Reflecties op de nieuwe economie... van 33000 foot

Arnoud W.A. Boot

COLUMN

De nieuwe economie houdt ons bezig. Tot voor kort was elk initiatief dat ook maar een beetje zinvol leek onmiddellijk geschikt voor een beursgang. Ook venture capital was er te over. De International Herald Tribune (het blad op 33000 foot) gaf een prachtige typering van de gekte bij investeerders: 'Als venture capitalists een ook maar enigszins zinvolle business propositie hadden aangehoord dan was het een volstrekte verspilling van hun tijd om er niet meteen een paar miljoen in te stoppen'. Na april jongstleden is het allemaal wat getemperd. We zijn wat sceptischer geworden en willen toch weer wat meer zekerheden en enig track record zien voordat we voor iets warm lopen.

Wie echter denkt dat we verlost zijn van de nieuwe economie komt bedrogen uit. De invloed van technologie, met name informatietechnologie, is bijna niet te overzien. Het world wide web (www) en de mobiele telefonie met al haar toekomstige datatransportmogelijkheden zijn niet meer weg te denken. Nieuwe distributiekanalen (inderdaad ook via het www) en ongekende mogelijkheden om databestanden optimaal te benutten, geven een geweldige impuls aan de dynamiek van de samenleving. Wat te denken van het record aantal nieuwe bedrijven dat wordt opgericht. Het laatste kwartaal maar liefst 12.000 alleen al in Nederland. Vergeleken met een jaar geleden is het aantal bedrijven hier te lande zelfs met 40.000 gegroeid. Natuurlijk valt dit niet allemaal toe te schrijven aan de nieuwe economie, ook de hoogconjunctuur draagt haar steentje bij. Maar toch, de nieuwe economie wakkert vooralsnog concurrentie en vernieuwing aan.

Prof. Dr. A.W.A. Boot is hoogleraar Ondernemingsfinanciering en Financiële Markten aan de Universiteit van Amsterdam.

Oude economie dood?

Bij al dit geweld is de vraag wat er gebeurt met de 'oude economie'. Wordt deze weggevaagd, of is er een wat optimistischer vooruitzicht? Ik kies voor het laatste. De oude economie in potentie moet de concurrentie aankunnen. Zij heeft immers de reputatie, de klantenbestanden en de deep pockets voor de noodzakelijke investeringen in de nieuwe technologie. De toevoeging 'in potentie' is echter van groot belang. De oude economie is niet snel een motor achter innovatie. Haar bestaande apparaat en vooral belangen ('vested interests') zetten een rem op vernieuwing. Hier lag (en ligt) de grote kracht van de nieuwe economie: zonder bestaande belangen konden ongeremd nieuwe wegen worden ingeslagen. De (moeilijk te begrijpen) onbeperkte toegang tot kapitaal maakte haar een serieuze bedreiging voor de oude economie.

En deze oude economie is wakker geschud! Investeringen in informatietechnologie en in nieuwe distributiekanalen zijn tot grote hoogte gestegen. Maar ook de innovatieve spirit van de nieuwe economie vindt enige navolging in de oude economie. Grote bedrijven (vergelijk bijvoorbeeld ABN AMRO, Philips en Akzo Nobel) komen met meer transparante organisaties waarin duidelijk(er) afgescheiden business units met grote verantwoordelijkheden zelf hun broek moeten ophouden. Hiërarchische structuren worden versimpeld, platte organisaties komen in zwang. Transparantie en accountability staan voorop, en entrepreneurship wordt bevorderd. Ook hier moet worden opgemerkt dat tevens andere krachten een rol spelen (bijvoorbeeld, de proliferatie van financiële markten), echter, de invloed van de nieuwe economie mag niet worden onderschat.

Waar gaan we naar toe?

De grote vraag is waar we naar toe tenderen. Wat ligt in het verschiet? Wanneer komen we weer in een wat rustiger vaarwater? Wie de enorme herstructureringsactiviteiten in de corporate wereld beziet is snel duidelijk dat rust voorlopig nog niet is te verwachten. Wat het eigenlijk nog interessanter maakt is de grote onzekerheid. In de financiële sector bijvoorbeeld: hoe moeten banken zich positioneren? Met welke activiteiten en combinaties van activiteiten zullen zij in de toekomst de meeste toegevoegde waarde kunnen leveren? Antwoorden zijn niet voorhanden. Bekijk de Deutsche Bank bijvoorbeeld. Een paar maanden geleden wilde zij zich zo snel mogelijk onttrekken aan retail banking. Deze activiteit zou niet winstgevend zijn, en gerust gemist kunnen worden. Maar niet veel later verklaart haar nieuwe CEO dat het retail-netwerk een 'vital component' is voor het succes van de bank als geheel.

U-bochten zullen we nog veel zien. Een belangrijke les echter is dat veel van de herstructureringsactiviteiten die we vandaag zien mogelijk weinig zeggen over de richting waarin een bedrijfstak zich zal ontwikkelen. Vaak is er sprake van 'positionering': men probeert positie te kiezen om, zodra enig licht verschijnt aan het einde van de tunnel, in een zo optimaal mogelijke positie te zijn om in te spelen op de ontstane duidelijkheid. Met andere woorden, we zien heel wat trek-en-duw-werk voor de start (positionering), maar de race moet nog beginnen.

Impulsen van de nieuwe economie zullen ook hierin een belangrijke rol spelen. Onzekerheden domineren echter. Hele basale dingen weten we niet, bijvoorbeeld: maakt de informatietechnologierevolutie een kleinere schaal van opereren mogelijk (niche players), of wordt de schaal alleen maar groter, zoals de huidige herstructureringsgolf suggereert? We weten het niet. Vooralsnog domineren vraagtekens.

En het MAB?

Voor het MAB biedt dit een mooie uitdaging. Bedrijfseconomie leeft! En ook het blad zelf kan zich niet onttrekken aan de nieuwe economie. Het zal zich telkens opnieuw moeten positioneren. Een van de vragen die hierbij centraal moet staan is: waar ligt haar toegevoegde waarde? En hoe kan zo optimaal mogelijk worden ingespeeld op haar financieel economische doelgroep: accountants, financieel managers en hieraan gerelateerde universitaire wetenschappers? Zolang zij open staat voor verandering, en haar heritage als enig geloofwaardig Nederlandstalig wetenschappelijk tijdschrift op het gebied van de bedrijfseconomie niet verloochent, zie ik een gouden toekomst.